

KREŠŤAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLICKÉ NOVINY

VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ NEDELU NA 16 STRANÁCH.

Predplatná cena :

Na celý rok 2 zl. — kr.
 Na pol roka 1 — — —
 Na štvrt roka — — 60 —

Jednotlivé číslo 4 kr.

Spisujú a vydávajú:

MIKULÁŠ LEPSÉNYI
 a **GERHARD NÉMETH.**

Hlavný spolupracovník :

FRANTIŠ BLESZKÁNY.

Redakcia a vydavateľstvo : V Budapešti
 I. ker. Döbrentey-utlica 18.

sem sa majú posielat predplatky, jako i dopisy do novin, ohlášky a náhodné reklamácie.
 Cena jedného 5 stĺpcového malého riadku je 10 kr.

Prvá vlastovička.

Veľká radosť naplnila srdco naše, keď sme pri zavretiu minulého čísla našich novin z Levoče dostali ten chýr, že navzdor všetkého namáhania kandidát ľudovej stránky Ján Zelenyák zvíťazil.

Táto voľba je tedy prvým víťazstvom myšlienky, tej idei, ktorej od počiatku slúžime úprimne, a ktorejžto zástavu sme vystřčili.

Toto víťazstvo je veľkou odplatom za náš boj a je veľkou slávou týchto malých novin, a zo skromných rád- kov ktorýchžto prešla táto myšlienka do srdca stotisícov, totiž myšlienka ľudovej stránky. Predstavme si duševne životopis ľudovej stránky a požeňávajme Boha, ktorý vliat

Kráľovná andelov.

udatnosti do srdca nášho, že za jednu neznámu, celkom novú, na mnohých miestach snád i zle porozumenú myšlienku, jedine sami, na seba samých zanechali sme sa osmelili započat pohyb.

Katolíctvo a smutná poloha ľudu veľmi bolestne sa dotkla srdca nášho. Videli sme, že vynímajúc ctihodných lepšie zmysľajúcich, veľiká väčšina zdiera ľud, katolícku cirkev vztekale prenasleduje. Videli sme, že ti, v ktorých ľud svoju dôveru skladal, a ktorých zastupiteľstvom svojích záujmov vyznačil, že títo jeho dôveru nestydato nadužívajú. Videli sme, že obecné záležitosti sa zanedbávajú, ponevác súkromný záujem zaujíma všetku snahu

ľudí. Videli sme, že medzi rozličnými stránkami je rozdiel len na oko, podstatne ale sú jedno, lebo v tom sa srovnávajú, že rovnako všetky len po úžitku číhajú. Ľud biedi, ale oni zavrú oči, aby nevideli núdzu, miesto toho, aby jej odpomohli. Ľud sa žaluje a narieka, ale oni si zapchávajú uši aby žaloby neočuli, miesto toho, že by sa ponáhľali pomáhať. Mali by byť obrancami spravodnosti a oni sú priateľmi nespravodnosti; mali nástožiť na obecnom dobrom, a oni len o svoj vlastný dobrobyt dbajú. Keď sme skumali: ktorú stránku by sme mali pri voľbách pokojným svedomím podporovať? presvedčili sme sa, že ani jednu, lebo keď sa tu i tam najdú jednotlivé počestné, hodné osoby, takej stránky, ktorá by pre hodné svoje údy a čistý svoj program rovnako zasluhovala dôveru, takejto niet! Keď ale z vyššieho mravného stanoviska posudzujeme stránky, tak ani jedna neobstojí, pretože ani jednej není, ktorú by falešný liberalismus nebol pošpinil, a ktorá by mala dostatočnej mravnej sily, uctu cirkevných práv ohlašovať. Nie, každá stránka chce sa skvieť mazaninou liberalismu a není takej obžaloby, ktorej by sa viac bála, než tej, že není liberálna. Každá stránka často a hlasne opakuje, že i bola liberálna, že takou i bude, a že je takou i dnes. Za heslo liberalismu bez všetkého rozmyšľania sú hotoví cirkev obetovať. Lebo duch liberalismu je nepriateľom ducha Kristovmu. Liberálnym byť znamená toľko ako byť nekresťanom. Počestný katolík nemôže byť privržencom dnešnej vzteklej a Krista prenasledujúcej slobodomyselnosti. A podľa toho poctivý človek včulajších Krista prenasledujúcich liberálov ani podporovať nemôže.

Všetko toto si rozvážiac vznikla v srdci našom tá myšlienka, že ľudu je potrebná čistá nepoškvrnená, *nová stránka*, za ktorú môže bojovať, ktorú môže podporovať.

Táto stránka môže žiť len pre dva hlavné ciele: za opravdivé dobro ľudu a za ochranu mravného božieho základu náboženstva. Takúto stránku treba utvoriť, lebo ináč nikdy si nebudeme môcť platnosti nadobudnúť.

A hneď sme zopočali v našich novinách povzbudzovať ku tejto novej myšlienke, články za článkami povstali, ktoré tejto idei slúžily, tú novú stránku, ktorú sme *ľudovou stránkou* pomenovali, ohlašovali.

Táto myšlienka ľúbila sa našim čitateľom. Po krajine s veľkou zaujímavosťou pozorovali vývoj tejto myšlienky, všade stala sa predmetom živého rozhovoru, ba i rýchlo predmetom obľuby. Z rozličných stran krajiny oduševnené listy sme dostali, v ktorých sa vyslovovali, že sa vôbec pripoja ku zástave ľudovej stránky.

Účinok dobrého príkladu bol veľký, porád sa vyjadrovalo naše dobré obecnstvo pre *ľudovú stránku*. Tento pohyb započal po krajine vlny metať tešili sme sa tejto všobecnej zaujímavosti, ale z druhej stránky chladno to na nás pôsobilo, že navzdor všetkého nášho namáhania, nemohli sme doniesť na toľko, že by sme boli mohli nemieriť pozornosť faktorov, ktorí majú vliv na katolícky pohyb, na túto od nás započatú spasonosnú myšlienku. Pokým naša snaha ľudu sa vôbec ľúbila, vyššie kruhy nás nezbadali, alebo zbadali nechceli. Medzi tým viacero katolíckych shromaždení sa vydržovalo, ale nikde sa nevystavili za ľudovú stránku, ba ani do reči neprišla. Takýto veľký nedostatok citu naproti započatému pohybu ačkoľvek nemilo sa nás dotkol, ale preto sme neklesli. Dali sme tlačit vyzvania v záujme ľudovej stránky, podotknúc i niekoľko punktov programu a s nimi sme zaplavili krajinu. Ku každému kúsku „Magyar Néplap“ sme priložili, okrem toho na každú faru osobitné v obálke sme viac alebo menej kúskov poslali. Poslali sme i katolíckym časopisom bez vymienky, 4000 kusov sme rozposlali po krajine z týchto vyzvaní. I podarilo sa nám, že sme všobecnejšiu pozornosť môhli vzbudiť naprotivá našej myšlienke. Časopisy sa počaly zaoberať s ľudovou stránkou a s jej programom. „Hazánk“ uznajno sa vyjadrila o nej, „Pesti Hirlap“ ju hanil, „Egyetértés“ v úvodnom článku hu tupil. Ľud ale tým viac jej sa oblúbil. „Kresťan“ jedno za druhým priniesol ohnivé články za ľudovú stránku. „Herkó Páter“ v obrázkoch rozširoval túto myšlienku. Dopisom *za ľudom stránku* otvorili sme strany v našich novinách a často sme donesli zdravé oduševnené riadky z pod pera remeselníkov alebo roľníkov. Tieto listy vzbudily dôveru i v iných, aby podobne písali, na toľko, že celý spisovateľský závod vznikol za myšlienku ľudovej stránky.

Nasledovalo válné kat. shromaždenie v stolnom Belohrade. Pred shromaždením vyzvali sme obecnstvo, aby použijúc priaznivej príležitosti povstalo *za ľudovu stránku*, pretože konečne už je to čas, aby sme vyrekli, čo chceme! Obecnstvo urobilo. Kto tam bol prítomný, ten vie, že kortešiacku pieseň ľudovej stránky na túto príležitosť napísanú (ktorej sme za darmo štyri tisíc kúskov rozdali) oduševne že spievajúc vo veľikánskom prôvode sme vyšli na miesto shromaždenia. Často sme živili ľudovú stránku a deň shromaždenia sme pokladali za deň, keď ľudová stránka svoju zástavu rozvíje.

Oduševnený stav zachvátil slávneho predsedu shromaždenia, grófa Ferdinanda Zichyho a odhodlane sa vyslovil *za ľudovú stránku*.

Po dvojročnom očakávaní tedy i toho sme sa dožili. Chvála Bohu! Pravda, že toto preťahovanie trochu dlho trvalo, pravda že už i pred rokom by sme boli mohli tam byť, kde sme včul, ale nešťastie naše obecnstvo hroznej zdĺhavosti katolíckych vecí už naviknúť, nad týmto sa nezastavilo, ba čo viac celkom prirodzeným to našlo, veď je tu reč o katolíckej záležitosti.

Že je zástava rozvinutá už budú dva mesiace a čo sa stalo za tento čas?

Posávaď nič!

Len chce sa stať. Stále výbory kat. válnych shromaždení, ako nám do uší prišlo (lebo všetko sa tak potajomne robí; ako by tu bola reč a nejakej zakázanej, hriechnej veci) na posried januára už sú svolané, ktoré ustanovia program ľudovej stránky a utvoria stály ustredný organizovací výbor.

Pokým v hlavnom meste sa čosi chce stať, za ten čas vonku na vidieku opravdu stal sa jeden veľmi radostný príbeh.

V uprázdnenom levočskom okrese vystúpil jeden oduševnený vzdelaný kňaz na základe programu ľudovej stránky a i podarilo sa mu víťazstvo si vybojovať.

Chudobní ľudia vyvolili si chudobného človeka, ktorý nemôhol podplácať a ničím takým nemôhol vábiť svojich voličov, čím pri takejto príležitosti porušia i spravodlivých. Ako známe z oznamov proti nemu pracoval celý veľký a mocný úradný tábor. Peniaze len sa tak kydaly. Opravdu sypali, ba pokúsili sa ich nanútiť na obecnstvo. Jednemu voličovi sľubovali **tisíc zlatých** len za to, aby na svoj dom vystrčil zástavu vládnej stránky a ten hodný priateľ našich zásad takto odpovedal: čo? za tisíc zlatých! Ani za pol sveta nevystrčím. A ani nevystrčil.

Takýto velikánsky vliv má myšlienka *ľudovej stránky!* Ľud chvála Bohu! už rozumie, že je tu reč o veľmi vážnej veci o svojom vlastnom záujme. A preto s netrepezlivosťou čaká, aby sa už raz započala veľká práca krajinského utvorenia. A kde má príležitosť tam oduševnenie sa postaví pod zástavu ľudovej stránky, ako v Levoči.

S radostným srdcom patríme na všetko toto; nevieme, čo máme robiť od radosti, ľud sa prebudil, prišiel ku povedomiu seba; včul už máme nádej, že budúcnosť je naša a ohavnú modlu podľa slobodomyselnosti zvalíme do prachu, panstvo kresťanských myšlienok naspák postavíme, prekážime, aby pani slobodomurári nemohli uskotočniť svoje potajomné ciele, uľavíme farchy ľudu; včul už máme nádej, že všetky tie urážky, ktoré liberáli proti Kristu

a jeho ustanovizňám popáchali, odstránime. Ľud je s nami, a to je nám dosť. S touto silou zatrasíme včulajšou bezbožnou sústavou, ba zrutíme ju do blata a nedopustíme, aby ešte raz z mrtvých vstala.

Dolu s liberalismom! Smrť, ohavná, hmusná smrť na ňu! Dolu s liberálmi! Smrť, smrť zapovrhnutia a zabudnutia na nich!

Po Levoči nech prídu ostatní, nech príde každý okres, nech príde celá krajina!

I príde, ponevác okrem vznešenej myšlienky ľudovej stránky neni inej, ktorá by srdcia oduševnením môhla naplniť. Zástava dosávdných stránek je poškvŕnená, ale zástava ľudovej stránky je čistá, biela jako sneh a svätá, jako obrus na oltári!

O dobrý ľudu, ty môžeš byť hrdý, že máš takúto skvelú zástavu; môžeš byť hrdý, že takúto zástavu môžeš podporovať; môžeš byť hrdý, že takáto slávna stránka tvoje meno, meno **ľudu** nosí.

Váž si túto stránku a v tejto stránke ucti i sam seba! Nepotup hu, lebo sam seba by si potupil. Bedli nad čistotou tejto stránky jako nad sviatosťou, a daj pozor, lebo každá škvrna, ktorá sa jej dotkne, i teba sa dotkne.

Snímme klobúk pred voličmi levočského okresu a pozdravme ich z hĺbokosti srdca nášeho, lebo oni sú hodní úcty tých najlepších v krajine.

Urobme sľub, že ich veľkolepý príklad nasledovať budeme pri najbližšej voľbe i my, keď by sme snáď i so samým Belzebubom museli bojovať. Nič nás nepodvráti, jako ich nepodvrátilo.

**Nech žije, nech žije, večne nech žije
ľudová stránka!!**

Priateľ ľudu.

POLITICKE CHYRY.

Všobecné výsluchy. Jeho Veličenstvo vo štvrtok to jest 10-ho januára pred poludním o 10 hodine v Budapešti výsluchy dával.

Ablegátska voľba. V moravieskom okrese oproti barónovi Stojanovičovi »úradnému« to slobodomyselnému kandidátovi väčšia stránka voličov postavila Attilu Beniczkyho statkára z Klopodie, a sice čisto na základe agrár-politického programu. Na voľbu, ktorá sa 18-ho tohoto mesiaca o 8 hodine ráno započne, z obidvoch strán sa chystajú a v záujme slobodomyselného kandidáta už nadžupan svoj vliv na váhu vložil, ktorý proti Benickému odhodlane sa postavil, ačkoľvek tento je príbuzný nadžupanovi a je i susedom jeho. Agrári sa domnievajú, že oni zvíťazia. I možno, jestli spolu budú držať a úradnému núteniu nepopustia.

Rozhoda porád ešte trvá. Pochmúrený je politický svet, na dva kroky neni vidno. Ani dnes viacej nevieme, než pred týždňom. Jeho Veličenstvo v sobotu prišol do Budapešte a od tých čias prijal Julu Szapáryho, Kolomana Tiszu a grófa Khuen-Héderváryho, ale sa ešte nič nerozhodlo. Novejšie zas počínajú spomínať Khuen-Héderváryho. Tieto alebo oné pletkárske noviny už i to sa domnievajú vedeť, že v pondelok bol poverený od kráľa utvoriť vládu. Tento chýr však ešte dnes nemá žiadneho základu. Jako chýr ide, Héderváry na základe 67 roku žiada sjednotenie stránok, ale Tisza a Szilágyi sú veľmi proti tomuto návrhu. — Po tieto dni sa musí rozhodnúť, že čo to už bude? Už sme dosť dlhé časy bez vlády, táto neistá poloha ďalej nemôže trvať.

Naša kráľovná Alžbeta v Afrike.

Algeria je jedna krajina v severnej Afrike; tejto krajiny hlavným mestom je Algier, ktoré leží na jednom kopci blízko morského brehu; na tom istom kopci je vystaveno i mesto menom Mustafa s veľkými hostincami a s utešenými letohradmi. Od mesta Algiera oddeľuje sa jedine hradbami, ktoré však nezadlho zmiznú.

Hrnot z Algieru sa tam neočuje, ale mesto samé, táto kráľovná mora, celkom z blízka je vidno a cesta tam vedúca je tá najkrásnejšia prechádzka.

Uhorská kráľovná v jednom hostinci v Mustafe na tri mesiace vzala bydlu a tam že bývajú i tie osoby, ktoré ju sprevádzajú: dve palácové paničky, jeden generál, jeden štátny radca, jeden tajomník a čeliadka spolu 16 osob.

Jej Veličenstvo prenajala celé prvé poschodie, za čo platí na tri mesiace 45000 frankov, pri tom neni chova a iné pobočné výdavky. Bývanie kráľovnej pozostáva z jednej spalnej, z prijímacej siene, z obliekacej a z viacej menších izieb a všetky tieto miestnosti sú skvostne nariadené. Celé bydlu hľadí na more.

Kráľovná ľubí dlhé prechádzky peškom, a len niekoľko krokov potrebuje urobiť, aby bola sama na samotných utešených chodníkoch, kde pokojne žije nádejám a bolesťam minulosti.

Kráľovná Alžbeta veľmi včas vstáva a hneď po malých raninách odíde z domu a len po desiatej hodine pred poludním sa vráti domov, trochu si odýchne a zas výnde na prechádzku a obyčajne sa prechádza až do noci. Kráľovná, ktorá pred rokmi, veľmi udatne na koni cvalovala, na radu lekárov, musela sa zreknúť tejto zábavy a včul neunávene chodí peškom, jako i tá najjednoduchšia mešťánka v ruke s veľkým bielym dáždnikom a žltou ohánkou, po ktorých ju včul každý môže poznať.

Kráľovnú i z blízka každý drží ešte za mladú ženu, ale na tvári jej vidno stopy bo-

lesti. Kráľovná najradnej sa ide prechádzať do jednej dediny menom El Biar, ktorá je utešená a sa tiahne okolo Algieru ako venec, po krásnych chodníkoch, medzi voňavými kvetami, stienovými pomarančami vedie tade cesta. Cestovateľ na pravo vidí morský breh a malafuiské predhorie, zas vojde medzi stromy, z pomedi ktorých neni žiadneho výhľadu; zas hneď z výšiny na ľavo uzre mitidšinskú úrodnú rovinu, v najkrajnejšej dialke ktorejžto vidno vrchole hory Atlasa. Ešte jedno ubočie a hneď príde sa na Kostolné námestie, ktoré je krásnymi palmami vysadené.

Mestský hájik, ktorý patrí tej obci, s jeho rozličnými voňavými stromami mohútne tiahne kráľovnú. Tajomník ju vždy sprevádza; nekdy pri takejto príležitosti vyťahne modlitebnú knižku a tichým hlasom z nej číta.

Nekdy navštívi do mustafánskeho kostolíka, ktorý leží vedľa palácu vladárovho a i za celé hodiny pohruží sa do hlbokého rozmyšľania. Tento malý kostolík bol jednúc mešitou, skoro je vždy prázdny; jeho polotma vábi k rozmyšľaniu a krvacajúce srdco kráľovnej často tu ulavenie nachádza.

Jej Veličenstvo veľmi jednoducho žije, vždy len sama obeduje; sotva že nečo iného je jako mäkké vajca a studené mäso. Sprievodzka jej obyčajne pri spoločnom stole obedúva.

Niekdy sama bez všetkej sprievodzky ide pešký do Algira a v tamejších arabských sklepoch menšie veci kupuje, prívetivou rečou, a sníživou vľúdnosťou každého očarúva.

Miramare Yacht (loď) stále je v prístave a tam očakáva, keď príde chuť cestovať uhorskej kráľovnej. Kráľovná, ačkoľvek ustavične vandruje, nezabýva preto na svojho manžela; každodenne posila už do Viedne už do Budapešte telegramm, v ktorom kráľa upovedomuje, jako sa má.

Nezadlho kráľovná na krátky čas zamýšľa navštíviť krajinu Konštantinu, pochodí značnejšie mestá a niekoľko dní bude tráviť v Biskre, ktoré mesto leží na kraji pustatiny, jakožto posledná stráž civilisácie. Tu v hostinci Royal už i najali bydlu pre kráľovnú. Podľa dosávného plánu kráľovná zastaví sa v dedine Batne, aby mohla popozerať veľkolepé rímske rummy (srucaniny) pri Timgade. Šťastlivé kopačky pri Timgade u prostred pustatiny celé mesto vyslobodily z lóna zeme; toto mesto nám dokazuje, jak ďaleko zanesli rímski vojáci civilizáciu. Cestovateľ so svätou hrúzou kráča po širokej rímskej ceste, na tehlách ktorejžto ešte možno vidieť tie kolaje, ktoré kedysi vozový obchod na nich zanechal.

Z Konštantiny kráľovná vráti sa do Algru a tam ostane až do konca zimy. 28. decembra Jej Veličenstvo navštívil Ludevít Salvator kráľovské knieža. Hovorí sa, že i kráľ Františ Jozef okolo konca zimy pôjde tam na niekoľko dní, a že kráľovná s ním sa navráti domov. Ovšem táto návšteva slúžila by ku veľkej radosťi ľudu v Algri.

Obežný list uhorských biskupov.

V minulé dni „Neue Freie Presse“ viedenskej to židovské slobodnomurárske noviny celému svetu ohlašovali, že svätý otec rímský pápež Lev XIII. neschvaľuje v Uhorsku tých kňazov, ktorí sa hýbu proti tým novým nezabozským zákonom, takto chcúc pomýliť i kňazstvo i ľud. Že však horespomenuté noviny luhaly, jako i vždy klamú a luhajú, vysvitá to najjasnejšie z toho obežného listu, ktorý z príležitosti nového roku Jeho Eminencia kardinál knieža, primáš krajinský a arcibiskup ostruhomský Klaud Vaszáry poslal nie len každému farskému úradu, lež i každému jednotlivému kňazovi vo svojej diecezi. Tento obežný list takto zneje:

Velební bratia a synovia najmilejší!

Na prahu nového roku, ktorý sme z milosti Božej nastúpili, chcúc vás pozdraviť, duša naša žiada si, — čo celý sbor biskupov v krajine zamýšľa — Vás a veriacich na vaše starosti sverených, medzi toľkými úzkosťami, medzi toľkými bolesťami ktorými sme všetci sužovaní pre nepriaznivé časy, vás potešiť a posilniť v Pánu, spolu sa tiež vo vás potešiť skrze tú, ktorá je vzájomná, vašu a našu vieru.

Viete Velební Bratia a Synovia najmilejší, — aby sme iné zlo čo v posledné roky srdcia naše úzkosťami a bolesťami naplňovalo, pominuli, — že zákon o tak zvanom civilnom manželstve dňa 18. decembra minulého roku je uvedený medzi potvrdené zákony. Viete Velební Bratia a Synovia najmilejší, že my súc pamätliví toho veľikého úradu, ktorý sme od Boha obdržali, nepominuli sme žiadnu starosť, nešetrili sme žiadnej práce, aby toľké zlo od nášho stáda, od našej vlasti bolo zapudené. Viete, že sme najvrúcnejšie a ponížené prosby ku apoštolskému kráľovi zadali, v ktorých sme vyložili nespravodlivosť onej ustanovizne naproti katolíckej viere, a právam Cirkve, záhubu tejže pre trón a vlasť. Zadali sme list i ku krajinskej vláde, a v ňom sme vyložili tie nespravodlivosti, ktoré ona ustanovizneň svätej viere cirkve Božej, a tejže právam spôsobuje, a jaké záhuby z nej pre vlasť vyplývajú.

Viete, že sme v pastierskych našich listoch k vám a naším veriacim poslaných, všetky tie nespravodlnosti, ktoré ona ustanovizneň pre našu vieru, našu slobodu, našu cirkev v sebe obsahuje, a všetky tie nebezpečenstvá, ktorými kresťanskej rodine, základu krajiny, poriadku a blahobytu samej krajiny nie len že sa vyhráža, lež jako skúsenosť u iných národov dokazuje, v skutku zapričiňuje, zretedne vyložili.

Viete, že sme na krajinskom sneme, podporovaní súc vernými mužmi sv. Cirkve týchže horlivosťou a účinkom, náš hlas proti onému zákonu pozdvihli, a i hlasovali.

Lež Bohužiaľ, všetky naše snahy, všetky naše namáhania nemaly úfaného výsledku. Už je včul našou povinnosťou aby sme pozdvihli zúfalý ľud náš. Preto tedy Velební Bratia a Synovia najmilejší, nezúfajte. Rozpomeňte sa na slová ukrižovaného Pána. Vo svete utiskovaní budete, lež ufajte, ja som premôhol svet. Rozpomeňte sa: to je víťazstvo, ktoré premáha svet, viera naša. Veľký liek je to mať útechu v Kristu. Patríte tedy na pôvodca viery a dokonateľa Ježiša, ktorý s odhodlanou radosťou križ snášal, zapovrhnuvše zmätok a preto sedí na pravici Božej. Preto spolu s nami a verným ľuďom ustavične žiadajte pokornými, vrúcnyimi a stalými modlitbami, aby sa nad svojím stádom, ktoré najdrahšou svojou krvou vykúpil, smiloval, a od nás oddialil i od našich veriacich, tak veľké úzkosti, toľké bolesti; aby milosrdne prinavrátil práva a slobodu svojej svätej cirkve a svätej viere našej. Vrúčne proste spolu s nami a s našimi veriacimi o pomoc Blahoslavenej Panny Marie, pod ktororejto najsladšiu materinskú ochranu vlasť našu odporučal svätý Štefan kráľ; proste pokorne o pomoc samého svätého kráľa, zakladateľa našej krajiny, ktorý túto vlasť všemožným dobrodením ozdobil a rozmnožil; uproste našu najsvätejšiu patrónku; uproste milostivého patróna, aby milostive na nás z neba shliadli, mocnou ochranou nás bránili, a naše modlitby svojim mohútým prostredníctvom podporovali.

Ale i horlivosťou, ktorá nezná unávenia, ďalej ohlašujte slovo Božie, a všetky povinnosti vašeho úradu, čo najusilovnejšie vykonávajte. Na službu svätých ste sa posvätili; buďte stáli v tomto vašom svätom úmysle; ktorýmžto nie len ja vďaka vzdávam, ale i všetky cirkvi.

Od námestníka Kristovho na zemi biskupi uhorskí obdržali: »V tých záležitostach, ktoré v tomto poslednom čase tamže srdcia všetkých znepokojovali, povinnosť úradu nášeho požaduje, aby sme vás, vaše kňazstvo ku stálosti, svornosti, k pilnosti vo vyučovaní a napomínaní ľudí na vaše starosti sverených vrúčne napomenuli.« Stalým tedy a svorným duchom ohlašujte veriacemu ľudu vieru Kristovu, ktorú cirkev svätá katolícka drží, napomínajúc ich, aby práve v tomto najobťažnejšom behu vecí, ustavične prosili Boha: Rozmnož nám vieru.

Zvláštne napomínajte ich, aby Cirkve Božej, a jej viditeľnej hlavy, s nepodvratnou vernosťou, s ochotnosťou, poslušnosťou a s útlou láskou sa pridržali. Pamätajte, že ste obdržali úrad slúžiť oltárom Kristovým, a nie radnej poslúchať ľuďom, všetok ohľad ľudský na stranu odložiť, nesúc odstrašení žiadnymi ťažkosťami, ohlašujte vieru Cirkve, vynaučujte ľud vám sverený, čo sa srovnáva s vierou a príkazmi Cirkevnými, a čo sa jej protiví, napomínajúc ich, aby svoju vieru vo všetkých protivenstvách, vo všetkých okolichnosťach i tých najobťažnejších neohrozene, jako sa na kresťanského človeka sluší, vyznávali a všetok spôsob života svojho, s najochotnejšou voľou naproti všetkým príkazom Cirkve a jej hlavy, primeraným tejto viere učinili.

Rozpomeňte sa Velební Bratia a Synovia najmilejší, nech sa i veriaci rozpomenú na tú vernosť Kristu slúbenú, keď ste svätým krstom obmytí, a svätou krizmou pomazaní boli. Tieto slúby s nepremožitelnou údatnosťou ducha treba zachovať. Toto znamená — napomína sv. Cyprian, — byť vyznavačom Kristovým,

to znamená byť mučedníkom Kristovým, zachovať vo všetkom nepoškvrnene a pevne stálosť svojho slova. Prečo i Vy Velební Bratia a Synovia najmilejší a vaši veriaci, zástavu kríža na čele vašom nesúc, naším príkladom a vážnosťou našou súc posilnení, záležitosť náboženstva udatne a oduševnene podujmite a silne bráňte, v súkromnom živote práve tako jako i vo verejnom. Preto i vo včulajších nerestách, ktoré nás sužujú, spolu s nami, ktorýchžto Boh vám za vodcov ustanovil, všemožnú usilovnosť, ktorú Boží i svetský zákon poskytuje a dovoľuje, vynakladajte, aby kresťanské manželstvo vo svojej úcte sa zachovalo, a aby práva našej sv. cirkve a viery neporušené ostaly.

V tomto stave vecí, toto je ku vašemu potešeniu a vašich veriacich, toto je k posilneniu vašich duší.

Pohľadnite na nebo, patríte na svätých, ktorých uhorská zem vriadila do nebeských stánkov, pre ktorých — úfame — že ich semeno a ich sláva nebude opustená; týchto slávny zástup vedie zakladateľ našej krajiny sv. Štefan, ktorýchžto starajúc sa o blaho svojho syna, a o dobrobyt vlasti, nás tiež napomenul: »Svätéj viere v našich príkazoch prvé dávame miesto.«

Milosť Pána Našeho Ježiša Krista, a láska Božia, a obcovanie Ducha Svätého buď s vami všetkými. Amen.

Dano v Ostryhome 5-ho januára 1895.

Klaudius v. r.
Kardinál Arcibiskup.

Z tohoto obežného listu tedy jasno vysvitá, že slobodomurárske a židovské noviny luhaly, keď Jeho Eminenciu kardinála a primáša Uhorského arcibiskupa ostryhonského pomlúvaly, roztrusujú o ňom, že vraj on civilnému sobášu neodporuje, že tým neznabožským zákonom sa neprotiví, a že neschvaľuje, keď sa jeho kňazi proti tým novým zákonom hýbu; lebo včul nie len svojich kňazov vyzýva, aby za svoju povinnosť si pokladali, veriaci ľud poučovať a pripravovať na tú dobu, keď sa tieto zákony cestou zákonodarnou budú môcť zrušiť. Včul sa máme na to usilovať, aby i koreň týchto zákon z ktorého pošly, bol vytrhaný. Prameňom však týchto bezbožných zákonov sú naši páni bezbožní ablegáti, ktorí žiadneho náboženstva nemajúc chceli na ľud tieto ohavy nanútiť. Tedy keď ich chceme zrušiť pri budúcich voľbách, zvolajme, dolu so slobodomyselnou stránkou a s jej ablegátmi. Musíme túto stránku znivočiť, jako ona naše náboženstvo a našu cirkev onými potupnými zákonmi zničiť sa usilovala. Keď páni ablegáti civilne sa chcú páriť, pre seba len nech vynášajú takéto zákony a nie pre náš ľud, a nech si idú inde hľadať ľud, ktorý by mal chuť podľa ich zákonov sa rídiť, náš ľud ich nasledovať nebude, lež na veky ich pošliape, aby sa ani nikdy viac to opakovať nemôhlo. Aby sa toto ale všetko tak dialo, zvláštne ľud slovenský na hornom kraji má sa na to usilovať, aby noviny naše „Kreštan“ čím viac sa rozšírily, lebo pokým všetci do jedného duchom, a zásadami

našeho „Kreštan“ nebudete preniknutí, dotiaľ nebudete mať ani sily, ani udatnosti a smelosti záhubu nosným zásadám sa oproti postaví, duch „Kreštan“ musí vám preísť do krvi, vtedy budete osvietení, posilnení, zmužilí; od počiatku svojho pôvodu „Kreštan“ vždy tieto zásady ohlašoval a rozširoval; a už hľa koľko sa vyplnilo z toho, čo tieto noviny ohlašovali, len pred pár týždňami, kto by sa bol nazdal, že slobodomyselná vláda náboženstvo a cirkev zúrivo a podvodne prenasledujúca padne. A ver buchla, že ani viacej sa nenavrátí!

Ktoré sú povinnosti človeka, ako človeka a človeka, čo katolíka?

Predniesol Martin Pazúrik v ružomerskom kat. kruhu dňa 14-ho októbra 1894.

(Pokračovanie).

Preto nám nikto nemôže za zle mať, jestli my v otázkach viery a dobrých mravov úplne závisíme od Stolice pápežskej, a jestli sv. Otec bystrým okom sprevádza smutné pomery viery našej v Uhorsku. Sv. Otec nemieša sa do našich vojenských záležitostí, do právosludia a do inších čisto-politických vecí; ale mieša sa do našich cirkevno-politických záležitostí, lebo terajšia nesmyselná politika tiež sa mieša do viery našej. Nech neštuchajú neznabohovia do našej viery, nech neurážajú svedomie katolíkov a vtedy ani pápež nebude sa miešať do záležitostí uhorských.

My máme povinnosti i oproti štátu. — Kto na čele celého štátu stojí, o tom hovoríme, že vykonáva v ňom svrchovanú čili najvyššiu alebo štátnu moc. Vykonáva ju z milosti Božej, lebo sv. Pavel hovorí: „Neni mocnosti, iba od Boha, a ktoré sú, od Boha sriadené sú.“ Štátna moc je dvojaká: zákonodarná, ktorá zákony ustanovuje a výkonná moc, ktorá sa stará o to, aby zákony už ustanovené aj zachovávané byly.

Povinnosťou našou katolíckou tedy je: úplnú poslušnosť preukazovať vynesným štátnym zákonom, jestli tieto týkajú sa len svetských záležitostí. Jestli ale zákony svetské kroz štát vynesené miešajú sa i do viery našej; jestli ony urážajú naše katolícke presvedčenie, ba napádajú i tie nedotknuteľné články viery našej, v tom páde my sme emancipovaní, oslobodení od poslušnosti štátu podľžnej, asíce preto, lebo každý zákon pôvod svoj bere zo zákona Božieho. Zákon ale Boží je svätý a spravodlivý, tedy i zákon svetský musí byť taký. Jestli-že ale zákon svetský uráža vieru našu, už je nie svätý a spravodlivý, lebo sa protiví zákonu Božiemu, keď sa ale zákon svetský protiví zákonu Božie-

mu, vtedy ho nemusíme zachovávať. Vtedy musíme viac Boha, nežli ľudí poslúchať. Z tej príčiny zákon proti viere našej vyneseny je nie zákonom v očiach našich a čo by i na zlatej tabuli samymi diamantami ozdobenej bol vytlačený, my takému telu klanáť sa veru nikdy nebudeme! Ináčej my katolíci svedomíte zachovávať zákony svetské, len hmoty, blaha časného sa týkajúce a zákonom Božím zodpovedajúce.

My svedomíte splácame dane rozličné: daň gruntovnú, domovú, dôchodkovú, vojenskú. My dobre vieme o slovách Krista Pána: „Dajte cisárovi, čo je cisárovo.“ A predsa obviňujú nás, že sme buriči, že sme nie dobrí vlastenci! Ó áno, buriči sme, že si vieru svoju bránime — zradcami vlasti sme, že so svätým Otcem držíme. Čo sa už toho často omáľaného vlastenectva týka, položme len na vážky vlastenectvo katolíkov a nekatolíkov. Co zbadáme? Zbadáme, že vlastenectvo katolíkov značne prevažuje. My katolíci nekupujeme si vlastenectvo za 100 halierov, ako mnohí Šachterovci, Dummerovci, Šternovci, Sonnenbergerovci, ale si kupujeme vlastenectvo vieto čím? My si kupujeme vlastenectvo našou úprimnou a detinskou láskou, našou poddanou úctivosťou oproti nášmu slávne panujúcemu Najjasnejšiemu Kráľovi: Františkovi Jozefovi; my si kupujeme vlastenectvo verným a svedomitým vykonávaním povinností našich občanských. My katolíci nepôjdeme veru učiť sa vlastenectvu do modlitebnice pokolenia Zabulonovho, Áserovho alebo Dánovho. My sa patriotizmus naučíme od Matky našej Cirkve katolíckej. Tá nám nakladá, modliť sa i za vrchnosti svetské. Ba čo viac, katolícki kňazi Uhorska, modlia sa pod sv. Omšou tri razy (a štvrtý raz pod „Memento“) za svojho Najjasnejšieho kráľa Františka Jozefa — modlia sa i za svetské vrchnosti, aby všetko podporovali, čo Bohu ku cti, nám ku prospechu slúžiť môže.

My — katolíci sme poddaní štátu, ale sme nie a nebudeme jeho otrokami. My sme var tiež slobodní občania milej vlasti našej Uhorskej?! My tiež máme právo: žiadať, aby sa viera naša netupila. Nepriateli ale naši by chceli, aby sme sa pokojne držali ešte i vtedy, keď nás palicujú, aby sme trpezlivo snášali kladu, do ktorej náboženstvo naše je stisnuté; — trlicu, ktorou hlavné články našej viery sú znevážené. Bratia moji, klada a trlica sú už dávno zkasované; — lebo do klady človeka dať, nohy jeho medzi dva hrubé trámy zamknúť; — hlavu a ruky medzi dve desky zaštiepiť a tak človeka celému svetu na posmech vystaviť, zdalo sa byť nie vzdelanostou pre štát uhorský. Jaká tu ale inko-

sekvencia! — Klada, trlica a tela prestaly; — klada, trlica, duše i viery nastaly. Nech štát bude konsekventný! Keď dal slobodu telu, nech že ju dá i duši; nech že nám dá slobodu: vieru našu si zastať, nech nenatíska na nás ťažkú, centovú kladu civilného sobáša, recepcie židovskej; trlicu neznabožstva, frajmauerstva!!

My vo svojej svobodomyseľnosti tak ďaleko sme už pokročili, že sme skasovali i ten najmenší trest telesný vo škole, Dieťa i to najroztopašnejšie v škole, neslobodno ubiť, lebo to vraj nedonáša dôstojnosť človeka, aby sa mu pár prútov bárs i ľahko po chrbte hodilo. Ja proti temuto nemám zhola nič, len som proti tej inkonsekvenčii, keď trest telesný čo zneváženie bytnosti ľudskej sa zakazuje, virgassovanie ale svedomia nášho až do krvi, — bičovanie našej viery nie len sa trpí, lež zamýšľanými bezbožnými zákonami sa i napomáha. Kde je tu dôslednosť — konsekvenčia?

(Pokračovanie nasleduje.)

Zvon pokoja.

Rusi na pamiatku, že sa v Tulone s francúzmi spriatelili, chceli nejaký veľký dar dať francúzom; konečne usnesli sa na tom, že dajú uliati jedon velikánsky zvon, ktorý sa bude volať „zvonom pokoja.“ Tento zvon chceli venovať hlavnému chrámu v Paríži „Notre Damu“ ale znalci sa vyslovili, že váža Notre Damu takúto ťarchu nevydrží; zvon bude vážiť 18000 kilo; preto parížsky arcibiskup navrhol, aby ten zvon vložili do váže „Svätého srdca“, ktoréhožto chrámu váža vydrží toľku ťarchu.

Známo je, že Rusi majú najväčšie zvony na svete. Kláštor svätej Trojice, pri Moskve má jedon zvon, ktorý má v priemeri 4 metre a 18 milim; a váží 67,083 kilogrammov, ako sa hovorí. Zvon pokoja bude síce o mnoho menší, ale predsa pri tom všetkom bude najväčším zvonom v celom Francúzsku. Je síce pravda, že ani velikosť, ani veľká váha netvorí tú najlepšiu vlastnosť zvonov. Sú preveliké zvony, ktorými sa zvoníť ani nemôže.

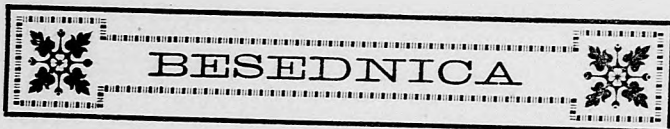
Takýto zvon je Carevna v Rusku, ktorý má premier na 6 metrov 83 centm. a váží 150 tonn. Lež na nešťastie nikdy ho ani složiť nemôhli s podnožky.

Takto sa má tiež vec, s tým cisárskym zvonom uliatým v roku 1871 na rozkaz cisára Vilema zo spižu diel francúzom odňatých pre hlavný chrám v Kólne. Tento cisársky zvon váží 28000 kilogrammov, ale ešte nikdy nevydal žiadneho hlasu. Nemci familiarne nazývajú tento zvon Veľkým Nemým. Na darmo narídili 32

kanonierov k nemu pod dozorstvom skusených technikerov, aby zvonili na ňom; ale nevydal žiadneho hlasu, ako by bol srdce alebo klopadlo prehltoľ — čo je jazykom zvonov.

Ani na tom ešte neni dosť, aby zvon mal len hlas. Lež predovšetkým sa požaduje, aby mal hlas pravý. V tomto ohľade u všetkých velikánskych zvonov mnoho by sa dalo žiadať Francúzsku patrí tá sláva, že zvony tam vyhotovené majú žiadúci zvuk a najkrásnejšiu harmoniu. Na väži chrámu „Svätého srdca“ jest jedon zvon pod menom „La savoyarde,“ ktorý váží 16,888 kilov, a vydáva hlas *ut* v čistom čase bez vetru možno ho očuť na 14 kilometrov.

Skoro všetky zvony sú len tak náhodou liate a vydávajú len náhodné zvuky. Včul len je o to starosť, ako uvedú do pohybu túto massu; a jaký zvuk vydá ten zvon pokoja. Francúzi ovšem s veľkou, radostou prímu tento dar, ktorý nezadlho po železnici povezuť do Odessy a z Odessy na lodi do Marseilli, odtiaľto sa po železnici do Parízu. Francúzi si myslia nie dar, nie velikosť daru, ale tá náklonnosť, ktorá uskutočnila tento zvon, má sa vysoko vážiť, lebo jestli že, ako sa hovorí malé dary udržujú priateľstvo tým viacej veľké dary, láskave úmysle a zdvorilosti, a tento zvon bude 18 tannovým dôkazom priateľstva Rusov naproti Francúzom.

Naša Cirkev.

*Či znáš svetlo to okromné,
čo vždy jasnosť von vydáva;
bez ktorého v najbelšom dne
zem naša by bola tmavá?
Ktoré duše osvecuje;
chladné srdcia rozohrieva;
ktoré život pozlacuje;
žiale, bóle odobiera?
To svetlo je Cirkev naša:
za ním sa nám isto kráča!*

*Či znáš rieky tej beh tichý,
ktorá všade úrod nosí,
ktorá zmýva škrny pýchy,
zvädlé mysle techou rosi?
Z ktorej sa chce každý napit,
by mal život vždy večitý;
by s ňou mohol oheň zhasiť,
keď sa ho hriech pekla, chytí?*

*Tá rieka je Cirkev naša:
milosť večnú nám donáša!*

*Či znáš hrad ten starodávny,
hrad ten silný, nepodvratný,
ktorý ani čert nezmaríni
so všetkými pekla bratmi?
Ktorý smelo v mori stojí;
ticho vlnám sa usmieva;
búrok, víchrov sa nebojí;
k nebesám vždy hlavu dvihá?
Ten hrad to je Cirkev naša:
v ňom vždy sídli viera svätá!*

*Či znáš strom ten večnoživý,
čo vždy kvitne, čerstvo pučí;
pod ktorým sa zúfanelivý
novej viere, láske učí?
Ktorého kvet láskou voňá,
a ovocie večnosť skrýva;
ktorý čím viac kmášu, ronía,
tým viac zdravším, mladším býva?
Ten strom to je Cirkev naša:
vždy z nej nová nádej jasá!*

*Či znáš matku tú premilú,
čo za deti svoj život dá;
a deti zas každú chvíľu
pre ňu zreknú sa života?
Čo ich ma viac, než hviezd nebe,
viac, než piesku v riekách, v mori;
a preds' vie o všetkých biede,
ktorú veždy lieči, hojí?
Tá matka je Cirkev naša:
vždy nám čistú lásku hlása!*

*Preto bratia, bráňme si ju,
úmom, silou jak môžeme,
keď ju tupia, keď ju bijú
či ukryto, či verejne!
Keď v nej svetlo, milosť, viera,
nádej, láska prebýva:
hľadme, by zlosť nepriateľa
jej nikdy neškodila;
bo Cirkev je všetko naše
jak v tomto tak v tamtom čase!*

Michal Gyulik.

Prvý môj výlet na poľovačku.

— Čarbanina. —

Tak živo sa naň pamätám, jako by sa ešte len včera bol prihodil tento smiešny môj výlet.

Veselá mládež na okolí chystala sa na poľovačku, na ktorú i ja sam som bol povolaný. Vyznám, že som so zaujímavosťou očakával tento výlet, lebo posávať najviac keď niekoľko kaviiek a niekoľko vrabcov vystavilo na próbu moju poľovnícku vedu.

Druhého septembra, to bol určený deň, už včas rano sme vyšli do bajnovskej bukoviny, ktorá sotva bola na niekoľko hodín vzdialená od dediny v romantickej doline.

Krásny jaseňný čas bol!

Slnko skvele patrilo dolu z usmievavého neba obvíjúc zlatým leskom ten zaujímavý kraj.

V lese, v stiene krajného kra rozliehal sa vtačí spev. — Veselosť, jasnosť všade sa rozlievala a ani sama slnkom ožiarená príroda si veľmi nemyslela na blízkú smrť.

Pomaly sme napredovali hore úbočím, ktoré tu a tam veľkými skalami bolo posypané.

Spoločnosť veselo trkotala; ja ale pohrúžený rozmýšľal som o nastávajúcej poľovačke.

Keď sme už skoro dve hodiny išli pohodlne na vozi, dosiahli sme les, ktorý na spodku neprenikavú hušťavu tvoril. Asi na dvacať krokov ďalej do vnútra bolo ohnisko; od neho na ľavo stál jeden šiator zo zelených ratolestí naponáhle urobený.

Rýchlo sme sa ustálili na tom, kde každý* z nás sa postaví.

Pohanači započali heu vykrikovať, a slová ich sa mnohonásobne ozývaly v tichej samote.

I ja som si zaujal miesto a oprejúc sa o jeden strom, ticho som očúval tie pomútené zvuky. Ale pokoj môj netrval dlho. Jakýsi nevysvetiteľný cit sa ma cmocnil. Bol som rozdráždený na tolko, že i opadajúci list ma postrašil. Porád skumavými očami som zúkol vúkol pozeral a dával som pozor i na ten najmenší šuchot.

Hlas honičov zdĺhavo, vlečeno ku mne zaznieval.

Na minútu prestal, zas znova sa započal.

Svätý Huberte pomáhaj mi, vypukol mi vzdych z prs a meravo hľadel som na jedno husté miesto, kde som sa domnieval očuť jakýsi pohyb.

Nahlý tresk! A hneď jako hrom vyskočí jeden srnec a rovno na mňa beží, jako by len bol badal, že sa mu nič nestane.

Chytím flintu k lícu, hľadám kohútika, ale v následovnom okamihu už v povetrí sa kolembaly moje obidve chudé nohy. Neznám jako som vyzeral v tomto okamženi, lebo hlavou k zemi z nenaďalosti som sa pohol; ale tí, ktorí boli prítomní docela uchvátení rozprávali o tomto veselom divadle.

Keď som sa zdvihol, prvo bolo, že som si mačal kosť na krku či sa nezlomila pri tom mimovoľnom pohybe.

Hneď zas keď som si bolestne vzdychol, siahol som rukou ku nosu, ku tvári, ktorú jeden pichľavý trňový paroh vonkoncom náležite počiaral.

Môj sused chechtavo oprel sa o jeden strom: srnec ale už ďaleko kopal pažiť

Slnko ukazovalo poludnie a tak stal sa koniec hoňby.

Okolo ohňa už dávno odznel roh. Každý sa usiloval ku kotlíku, len ja nemôžem povedať, že by som sa bol ponáhľal. Tá chyba vonkoncom pokazila mi

chuť na jedlo. Na mojej tetovirovanej tvári každý mohol čítať tú smutnú komédiu a smial sa nad ňou.

Jedlo sa ináč veselo.

Tá najlepšia vôľa ale všade panovala. Celý rój vtipných bežočivostí, štyplavých poznámiek zaznel, ktorýchžto najväčšia čiast' mne sa dostala. Darma! musel som mlčať, ponevác som cítil, že som hlúpy. Mrzutosť moju najviac keď dal pocítiť nevinnému krídelku z kuraťa, ktoré som vzteklo jako kanibál rozhrýzol. Práve som už chcel posledný kúsok stlačiť, keď jedon pohonič tajemstvenne sa vlečie:

Prosím ponižene — jedon zajác leží tuto nad blízkou podmolou.

Nepotreboval som viacej.

Zabudnul som na jedenie, na všetko; len to som vedel, že toho zajáca musím zroniť.

Musím napraviť predpoludňajšiu chybu všemožne. — Chytím zbraň a kyvnem honičovi, aby ma nasledoval.

Na tamtej strane prietrži ležal pod jedným krom jedon ušiak. Musel mať huncút hlboký spánok, lebo buchot našich krokov ho neprebudili.

Raňajšia potupa ma dráždila k ukrutnej pomstve.

Postavím sa; k lícu priložím karabiner a vypálím.

Silné »hurrah« zaznelo od ohňa.

Zajác sa prevrhol do prepasti, odkiaľ ho honič vyniesol. Naplnený hrdým seba povedomím vrátil som sa ku spoločnosti, ktorá ma v dobrej vôli a s tvrdou drienkovou palicou čakala.

Keď som toto zazrel, prešla mi chuť a lúbil by som bol uprsknúť. Ale oni mali rýchlejšie nohy, nežli som sa ja odhodlal. Štyri silné ruky ma podvihly do povetria a iných dvanásť odhudlo nado mnou náležite cigánsky marš.

Takto prosím to bývalo pri každom započiatocnom jágrovi! Po dokonanom obrade spálili vyslužené drievové palice a s diplomatickým úsmevom mi želali.

Včul ale náš milý Alexandre porozprávaj, jako sa stala tá poľovačka.

I ja som sa posadil k ohňu, a nepodozrive, s primerane vážnou tvárou som vyprával ten príbeh.

— Opravdu je to krásne! slávne! . . . znela všobecná mienka. — Ale jestli že toho zajáca porážka uhladila, nebyvše pripraveným na takéto divé znepokojovanie!

Počal som byť rozbúreným.

— Práve pre tú príčinu neškodilo by preskúmať, praví ďalej jedon figliar.

Už vtedy zavrela vo mne jágerská hrdosť. Vskočím ku zajácovi a držím ho ím pred oči

V homerovom rehote vypukla včul udusená dobrá vôľa; ja však skoro som nazad padol, keď som to videl.

— Predstavte si to! Jedna cverna visela z krku zajacovho.

Krivánsky.

CHÝRNÍK

— **Kráľ v Budapešti.** Jeho Veličenstvo kráľ v minulú nedeľu to jest 6-ho januára o 5 hodine 40 minútách rano prišol do Budapešte. Kráľa sprevádzali hlavní pomocníci gróf Eduard Paar a Bolfras. Ku prijatiu kráľa dostavili sa: Nadžupan Františ Beniczky, hlavní mešťanosta Karol Ráth, hlavní mestský kapitán

Alexander Sélley, a predstavený stanice Daróczy. Kráľ pozdravil po vojensky prítomných. O niekoľko minút viezol sa do budínskeho zámku. — Jeho Veličenstvo vo štvrtok 10 januára udeľuje všôbecné výsluchy. Predznačiť sa na výsluchu treba u dvorného tajomníka Marzsóva v budínskom paláci.

— **Kráľovské vyznačenie.** Kráľ Janovi Leitschuk podúradníkovi to na pošte a telegrafe, ktorý sam si žiadal aby ho prepustili na odpočinok, daroval strieborný záslužný kríž s korunou.

— **Arcikňažná Mária Valéria** 7-ho januára z Welsu cez Viednu prišla do Budapešti o 1 hodine 55 minútach odpoľudňa. K jej prijatiu na stanici i Jeho Veličenstvo kráľ prišiel. Kráľ jej išol v ústrety, pomáhal jej vystúpiť z vagóna a potom ju na lica dva kráľ božskal. Kňažna na ceste za niekoľko okamžení postála hlavným pomocníkom grófom Paarom, ktorý jej ruku božskal. Arcikňažna prekvetavo vyzerá. Ona prišla do nášeho hlavného mesta s celým svojím dvorom. Kráľ so svojou dcérou v krytom koči sa viezol do Budína, kde pre arcikňažnu prichystali tie isté chyže, v ktorých ako dievča bývala. Tieto chyže sú na druhom poschodí práve nad bydlom kráľovým.

— **Nemoc kráľovského kniežata Albrechta.** Z Arku v Južnom Týrolsku sn telegrafuje: Albrecht kráľovské knieža následkom mnohého ustávania v posledných dňoch vážnel onemocnel. Lekári zbadali u neho zapálenie hrtena a dychavicu; stav kráľovského kniežata 3-ho januára na toľko sa zhoršil, že si musel do postele láhnúť; v minulu noc ani oka nezažmuril a ustavične mal horúčku; v následovný deň trochu sa lepšie cítil, trošku zaspal a i horúčka mu prestala; okolo poludňa na hodinku vstal z postele, ale potom zas znova musel si láhnúť.

— **Dva krsty v kráľovskej rodine.** Z Tropy telegrafujú: že 9-ho pred poludním pokrstili dcéru baróna Seefrieda, prevnučku to nášho kráľa. Krstnú matku, bavorskú kňažnu Gizellu zastupovala baronka Emília Seefried, matka to baróna Seefrieda. Novopokrstené obdržalo meno: Gizella Augusta Maria Emilia. Práve dnes mala dvacet jeden rokov baronka Seefried. — Z Viedne telegrafujú: Karol Ludevít kráľovské knieža a Mária Terezia kr. kňažna cestovali do Stuttgartu, lebo ich dcéra Marketa Žofia vürtemberska kňažná porodila chlapca, tedy chcú byť prítomní na jeho krste.

— **Vysoký vek.** Mikuláš taven, generál to Napoleona I umrel po tieto ani v Saratove v Rusku, mal 126 rokov.

— **Nápad proti jednému kláštornému predstavenému.** V Trnave Leopoldovi Glass ctenému quardiánovi frančiškánskeho — ako sa odtiaľ píše — nepríjemnosť priniesly sviatky. Kovačič učiteľ to bez služby podnapijúc sa zaklopal v nočný čas do kláštora a tam s veľkým krikom hľadal kuchara. Na krik vyšol von quardián a chcel vyhnať Kovačiča. Tento však palicou napadol mnícha. Na veľký krik vyšlo viacej ľudí a silou vyhodili opilca na ulicu. Na utierni ale cez kostol vyšol na chôr Kovačič a tam z nova počal galibu robiť. Poslali pre drábov, potom sa učiteľ ukryl, dlhé časy ho hľadali, až konečne ho pod jednou lavicou našli. Drábi ho oddali súdu.

— **Ruský kalendár.** Knieža Lobanov, cársky to vyslanec — ako sa z Ríma oznamuje — pápežovi sdělil, že v Rusku nezadlho pravdepodobne zavedú gregoriánsky kalendár.

— **Samovraždelný vojak.** Alexander Kočiš, obecný to vojak 76 pluku v Soprone — ako sa odtiaľto píše, 1-ho januára strelil si do prs. Príčinou tejto samovraždy: oklamal sa v láske.

— **Chcel sa zavraždiť.** Armin Braun z Mošoviec v turčánskej stolici 19 ročný úradník to v banku v obchode Eugena Menyhérta 4-ho januára išol do bydlia svojej tetky Reginy Färber pod číslom 7 Klauzalovej ulice a tam na záchodnom mieste strelil si do prs, poranil sa na smrť; zavezli ho do nemocnice sv. Rocha.

— **Bitka v Kostole.** V Kopčanoch pri Prešporke veľké pohoršenie pomútilo novoročnú slávnosť. Po čas svätej omše dve dievčatá zo žiarlivosti sa chytily do vlasov nič nedbajúc o služby božie, v prítomnosti farára a veriacich trhaly jedna druhej vlasy a kopaly sa. Veľký zmätok sa stal, na čo tie dve amazonky vyhodili z kostola.

— **Zavraždený vrah.** Do Ečky dediny to v Torontálskej stolici včul o novom roku navrátil sa domov jeden prepustený väzeň, Juon Kadarjan známy to zločinec, ktorý naposledy sedel v žalári za vraždu. Keď sa domov navrátil, vôbec sa zhrozili v tej dedine, každý sa bál toho poznačeného človeka. A už veru ten ubohý nemal času nečo zlého urobiť. Onehdy včas rano jakýsi jeho starodávny hnevnik cez okno potajomne zastrelil toho vyslobodeného vrahu. Že kto to bol, včul hľada žandarmeria.

— **Osúdne zaucho.** Ján Vince obecný to vojak 44-ho pluku Albrechtovho v hlavnom meste onehdy naspák odpovedal svojmu kapráfovi. Na čo kapráľ Burbaum prišol do jedu a uderil zaucho vojáka, a síce takou silou, že bubnová blana ubohému sa pukla a sluch úplne ztratil. Vojenská vrchnosť o niekoľko dní vyrekne ortel nad kaprálom.

— **Zlomený kvet.** Zatriasujúca samovražda stala sa 8-ho januára v Káposztásmegyere. Jedno pôvabné mladé dievča, sotva 17-ročná Šarika Teley, dcéra to maliara Karola Teleyho sa zastrelila. Rano vyšla z domu svojich rodičov do Káposztásmegyere, kde jej rodičia majú letné bydlie a tam o 11 hodine pred poludním sa zastrelila. Ešte v sobotu bola vonku na lade a tam klzajúc dobre sa zabávala. Karol Teley má štyri dcéry, Marketu, ktorá je vydatá za maliarom Neogrädym Kornéliu a Abigail, ktoré sú doma, najmladšia bola Šarika. Hovori sa, že bola zaľabená do jedného mladého človeka, ktorý včul zamýšľa si inú pojať za ženu. Šarika Teley bola náboženstva kalvínskeho.

— **Vraždi s pomocou narkózy.** Z Vilny sa telegrafuje: Manželku Petersona, ruského to plukovníka, keď cestovala z Varšavy do Vilny v železničnom voze narkotizovali a potom vyrabovali. Plukovníčka nesla, so sebou 75000 rubľov a okrem peňazí vzali jej i klenoty. Zbojník vo Vilne za 15000 rubľov založil klenoty a potom pravde podobne utiekol do Nemecka.

— **Zbojstvo vo Viedni.** Z Viedne sa oznamuje telefonom: Gazdinú jedného sluhu v banku menom Friedla našli zavraždenú v jej bydle. Vrah oraboval tú gazdinu o peniaze, o desiat zlatých, a o zaušnice. Podozrievajú v tejto vražde vlastného syna onej gazdinej, Emila Korb, ktorý už viac kráľ sa vyhrazil, že matku zebije.

— **Zbojník ako františkán.** V Lutychu v Belgii prišol jeden františkán ku farárovi; farár mu dal nocľah. Za františkána preoblečený zbojník v noci vstal, podrezal farárovi hrdlo ozbíjal ho a ušiel.

— **Dobročinnosť kňazov.** Samassa jágerský arcibiskup v Siksove na jednej pustatine, ktorá ku jeho panstvu patrí na svoje útraty dal vystaviť školu za tri tisíc zlatých a učiteľovi poistil dôchodky. Schuster vocovský biskup tiež školu postaril za 4000 zlatých v Pusta-Bešnove. Imrich Bende nitránsky biskup dal,

4000 zlatých na chovu chudobných žiakov v tamejšom vyšom gymnáziume. — Ignác, Zimándy farár to v Török-Bálinte daroval mniškam jeden dom so záhradou a s náradím. Nezadlho prídu mnišky do Török-Bálintu, kde v štyroch triedach budú dievčence učiť.

— **Pravota panskej otraviteľkine v Antverpene.** Včul je už rok tomu, že celý vzdelaný svet hrôzou naplnily otrávenia jednej prednej belgickej damy menom Joniaux, ktorými skoro všetku svoju rodinu vykorenili zo sveta, aby prišla ku dedictvu. — Pravotu tejto hroznej ženy započali 8-ho januára pojednávať v Antverpene. O desiatej hodine otvorili pojednávacu sieň. Obecenstvu len veľmi málo miesta nechali. Zastupitelia belgickej a cudzozemskej tlači sú tiež prítomní. O desiatich hodinách a 25 minútach súdna stolica prišla do siene, na čo dva žandári dovedli obžalovanú ktorá ačkoľvek istým krokom šla, predsa veľmi bladá bola. Keď sa už súdna stolica utvorila obyčajné otázky jej predložili, na ktoré tichým hlasom odpovedala. Pojednávanie, ako sa predvidí bude dlhší čas trvať.

— **Pomoc vo všetkom je dobrá, len v bitke nie.** V rumunskej Rešici — ako sa odtiaľ píše — jeden rumuňský furman z Varadie, ktorý jedneho cestovateľa doviezol do dediny, keď kone napájal, povadil sa s niekoľkými tamejšími sedliakmi. Na krik bežal tam Jon Saben obecný to prisažný, ktorý tiež prihnal svoje voly na studeň a chcel pomeriť vadiacích sa. Zakročenie však Sabeovo na toľko doneslo do jedu furmana, že vytiahol nôž a vrazil ho Sabeovi do prs, až po rukoväť, tak že tohoto hneď krv zaliela, spadol na zem a o pár minút vypustil ducha. Vrah chcel uskočiť, ale ľudia ho chytili a keď richtár v obci účinnivo nezakročí, boli by ho roztrhali.

— **Za živa pochovaný zbojník.** V Rusku v kovnovskej gubernii — ako sa z Lvova píše — hrozne sa vypomstvalo niekoľko ľudí na Mingalovi, chýrečnom to zbojníckom vodcovi. Mingalno sa svojimi spoločníkmi celý kraj udržiaval v strachu. Tu vrátil sa do krčiem, tam zas olúpil cestovateľov. V poslednom čase napadol jedného kňaza, zas jedneho statkára, obidvoch poranivše, odňal im niekoľko tisíc rubľov. Konečne za svoju opovážlivosť zaplatil životom. Pred niekoľko dňami v jednej dedine menom Lepiček robil galiby a tam pár koni ukradol. Majiteľ ešte zavčasu zbadal zbojstvo a so svojimi spoločníkmi prenasledoval zbojníka. O niekoľko hodín podarilo sa im zbojníka chytiť. Ti ľudia najprv Mingalusa kinožili a potom na jeden strom ho chceli obesiť. Jedon ich priateľ navrhol, aby ho sotili do jednej jamy, čo aj učinili a tú jamu zemou zasipajúc toho zbojníka za živa zahrabali. Mrtvé telo Mingalusovo nezadlho našli a sedem pomstviných vrahov chytili.

— **Vo Vrbovom.** 1-ho januára tohoto roku znamenité dušné blahoželanie sa ušlo opravdivým katolíkom. Ráno totižto pri príležitosti ranej sv. omši zložila vyznanie viery katolíckej do rúk zdejšieho kaplána Alžbeta Metke i s dvoma dcerami s Irmou a Paulou, po vystúpení z blúdu Lutherom založeného. Už vopred musela všelijaké tupenie a hanenie zniesť zo stránky starých poblúdivých privrzcov, ale ona predsa len previedla svoj Duchom svätým nadrazený umysel. Vlanejší rok v našej obci doniesol dve poblúdile ovce do ovčince Krista; tento ale už hneď v prvom dni tri; Boh daj by ich aspon každý mesiac pribudlo toľko!

Knížná polica.

Katolíckému ľudu odporúčame nasledovné knihy
„Kráľovná Sv. Ruženca.“ Mesačné sošity, vychádzajú 1-ho v každom mesiaci. Predplatná cena na celý rok 80 kr. (160 halierov), Spisuje Štefan *Pironcsák* farár v Trstenej v oravskej stolici, u ktorého sa možno predplatiť.

„**Dom Svätý**“ čili „**Život Tobiášov.**“ Domom kresťanským k nasledovaniu predstavil Karol *Latasse* biskupský vikár v Nancy, v Lotaringii. Cena 85 kr.

Znovu vydáva: Fr. Richard *Oswald* správca fary na Teplej (Lenge o. p. Bélebánya). U toho istého vydavateľa je k dostaniu: **Ružencová knižočka.** Albána *Stolcza* **myšlienky o žoltári.** Cena jedného výtisku 15 kr.

„**Blahoslavený**“ P. *Diego* z Cadixu kňaz rádu kapucinského. Spísal: P. Norbert *Stock*. Poslovenčil: Alois *Behúnek* farár lančársky. K dostaniu: V Trnave u Žigmunda Wintera.

Pod menom: „**Ježiš**“ priateľ dietok Modlitby a piesne pre katolícké školské dietky zostavil Štefan *Janovčík* farár likavský. Tlačou Karla Salvu. — Nákladom vlastným.

OZNAM.

Ktoby z cten. čitateľov „Kresťana“ chcel v Ružomberku (lipt. stol.) dom s 2 izbami s kuchyňou, s 2 pivnicami, s dvorom, s ladovňou, s jednou jatkou prednou i zadnou, so stodolou, s maštalou, s 2 stájňami pre drobný rožný dobytok, s polom (asi 40 mier siaťa) s lúkami, alebo bez pola a lúk do arendy vziať, nech sa o to u redakcii „Kresťana“ hlási. — Výhodou veľkou v dome tom je aj to, že sa v dome tom od rokov a rokov s dobrým výsledkom vápno predávalo, teda je známy.

— **Zavraždenie jednej millionárky.** V Turíne v Taliánsku stala sa ukrutná vražda. Jedon bohatý človek menom Kafton prehral v Monte-Karlove štyri stokrát tisíc frankov. Keď sa navrátil do Turína, s dvoma súkmiňmi vlámal sa do palácu jednej známej millionárky menom Oktávie Kaletti domácu paniu a jej služebnicu zavraždili a 200000 lír vyrabovali. Vraždelníci oknom sa vdrali do bydlia tej obety. Polícia už Kaftona chytila, jeho súkmiňom však ešte neprišla na stopu. U Kaftona, ktorý všetko tají, nenašli nič z orabovaných peňazí.

— **Záhuba jednej parnej lode.** Podľa telegramu z Rio de Janeira v nikttherovou zálive jedon parník následkom zarachotenia sa zapálil. 120 ľudí sa zatopilo.

— **Zamrzol.** V šopronském lese v noci 3-ho tohoto mesiaca jedného baníka menom Spanrafta Zurutoly. Dnes zamrznutého našli.

— **Veľké sňahy.** Zo všetkých strán krajiny dochádzajú zpravy, že všade je mnoho sňahu. I v hlavnom meste už dávno nebolo toľko sňahu. Posávať už 40000 zlatých vydali v hlavnom meste za odpratanie sňahu. Z vidieku došli chýry následovné: V abaujskej-, torňanskej-, zemplínskej-, ungskej-, sabolčskej- a satmárskkej stolice sú zámety vysoké ako dom. Na hornom kraji Uhorska už od dávna neboly také metelice ako toho roku. Na mnohých miestach obchod docela sa zastavil. Avšak nie len u nás v Uhorsku sú tak hrozne metelice, lež i v cudzozemsku, vo švajciarsku troch ľudí zabila jedna snažná lavina. — Orlu francúzsku to dedinu, ktorá od Taraskonu na 25 kilometrov leží, celom pokryla jedna snažná lavína. Nešťastie ešte rozmnožilo to, že v niektorých domoch lavinou pohrobených vypukol oheň. Pätnásť ľudí prišlo o život následkom tohoto nešťastia a osem bolo ťažkoporanených. Vojsko muselo ím prísť na pomoc.

DOPIS.

Z POVÁŽIA.

Vysoko ctený pán Redaktor!

Zo srdca prajem Vám šťastlivý nový rok. Boh všemohúci nech udelí Vám vytrvanlivosti a smelosti i na ďalej, aby ste sväte práva naše vždy tak smelo a neohroženo zastávali v našom milom »Krešťanovi«, ako po teraz.

My tu na Pováži dost dobrú sanicu máme. Tomu sa veľmi tešíme, že pán Wekerle i so svojimi pánmi kamarátmi preč odsankoval z ministerského sedadla. Dosankovali sa k nám i ktorisi páni ablegáti. Ale len v Trenčíne povyskakovali zo sánok. Chceli sa trochu ohriať u pána fíšpána, lebo voličov svojich sa boja, že by ich teraz v týchto sňahoch chladno prijali. Veru to s týmito našmi pánmi ablegátmi nepôjde dobre, ak takáto zima potrvá v srdciach voličov. Počúvame, že páni naši ablegáti radili sa v Trenčíne, ako by srdca svojich voličov rozohriať môhli. Jedon chce rozhrievať páleným pánov voličov, druhý úzkou železnicou, tretí mostom cez Váh, štvrtý čerstvým grošom, piaty vlastnoručným podpisom, šiesty pekným úsmevom a novými matrikami, siedmy tučnými zajácmi, civilným sobášom, alebo, keď ináč nepôjde, dobrými, silnými palicami. Tomuto ostatnému sa zaiste najlepšie podarí voličov svojich do tancu nahnať.

Jedon pán farár neďaleko Bolešova už počal tancovať a do tancu chce pojať i nášho »Krešťana«. V

trenčianskych novinkach písal ten pán farár nášmu Krešťanovi; no ale Krešťan v čase adventnom nemal chuti do tancu, len pán farár tancoval pri svojej nôte, za čo ho pán ablegát pochválil a takého zajaca mu sľúbil, ako baran z bolešovského salaša. Na niektorých miestach nemáme ešte ani jedného Krešťana, ale tým viac krivonosých baranov. Aj okolo Bolešova že je tak. Aspoň budú mať tam gazdovia moc nasolenej baraniny; ktorysi pán farár tam povedal, že lepší je baran, ako Krešťan, ale že aj zajác ešte ujde. Za túto múdrosť vyvolený bude každý pán farár sa stoličného vyborníka; len potom musí aj Krešťanovi dobre zapísať, keď silno zapíska, ako valach, potom isto dostane červený pás. Ponevác ale silno začína mrznúť, bojíme sa, že červené pásy, infule, alebo snád i zajáce dakde zamrznú. — My už len toho Božieho slniečka čakáme, aby nám tieto špatné mrazy čím skôr sa pomínuly.

Zimospáč.

Od ŽILINY.

Vysoko ctený Pán Redaktor!

V čísle 51. »Vágvölgyi lap«-u — lžiliberálno-židovského časopisu uverejnil p. Ján Okolicsányi farár bolešovský a výborník stoličný medzi iným nasledujúce, doslovne z maďarčiny preložené, osvedčenie: »V celom živote svojom nikdy nebol som ani nie som predplatiteľom a dopisovateľom nejakých slovenských novín,« a ďalej: v Bolešove nikto nečíta »Krešťana.« Domnieva sa rytier tento, že takéto blúznivé chvastanie jeho posluží Bimbašom trenčianskym ku zahaleniu toho svetla, do jakého postavení boli v tomto časopise. Chyba lavky! Tak sme presvedčení, že ono chvastanie — slovenského kňaza nanajvýš potupujúce — malo za cieľ inú vec. Podobného zrna kňazom — Judášom — neleží na srdci sláva božia, rozkvet cirkve, časné a večné blaho veriacich, toto všetko je ím Hekuba; osobné chůtky, potrimyskárstvo, bohaté fary, vyznačenia: to sú jejích ideale; k dosiahnutiu týchto jakékoľvek prostriedky sú ím vítané, tak ku pr. bozkávanie rúk kadejakým židovkám.

Zabúdajúc takíto lahtikári, že majú pásť baránkov a ovečky Kristové, i s vlkmi sa s kamaratia, len aby k nekalmým cieľom došli. Týmto poblúdlícom nemožno neprívoliť ráznymi slovy Apoštola: „kto o svojich, zvlášte o domácich nemá starosti, vieru zaprel a horší je od neverca.“ Za ťažné a dojné stádo považovať ľud slovenský; nedopriať mu ani len kresťanskej osvety a svobody: to je výčinom Bimbašov trenčianskych a jejích kňazských pajtášov; a takéto podlé výčiny zakrývajú oni ešte vždy kepeňom už veľmi dierovatým: lačným, hladným hazafišgom.

Veľké zásluhy nadobudnú si rytier Okolicsányi u Bimbašov tým, že »Krešťana« vyhlásil za lhára pred židmi »Vágvölgyi lapajovými;« ale nekonečne väčšie by boly bývaly tie zásluhy, keby nebol zabudnúť rozvinúť, svetu predložiť to blahonosné účinkovanie týchže Bimbašov, následkom ktorého obľúbení ich židkovia nevinne došli k moci; zabudnúť rytier ten nastiniť to veľké šťastie a plesanie v Trenčianskej panujúce nad tým, že z Poľska vandrujúci židáckovia usalašujú sa v kaštiefoch zemänských. Hľa toto mal rozhlásiť svetu, a nie tu bagatel zpáchať, že nadal »Krešťanovi« do kmínov. O veľké zásluhy na kanoníctvo!!

Viaceri svetskí i kňazi.

HOSPODÁRSTVO

(Pokračovanie z čísla 11).

Keď vás ct. spoluroľníkov toľmá povzbudzujem ku pilnému sbieraniu hnojiv, nemyslite, žebych vás chcel tým odvádzať od kupovania a upotrebovania spomenutých strojených, umeleckých hnojivých práškov; nenie to môj úmysel; ba oproti veľmi radím majiteľom rolí, zvlášte tým, čo majú prieložné role — o jakých bola reč — aby kupovali hnojivé múčky, žeby mohli každoročne a nie každý tretí rok, úžitok brať zo svojich vrchových rolí. Kam s veľkým namáhaním vyvážať, alebo len na chrbte vyniesť možno buď maštalný, buďto úhrabný hnoj — o ktorom na konci prehovorím —: ta vyvieš, vyniesť niekoľko vrecúšiek hnojnej múky je o mnoho snadnej. Spomínam vynesenie, bo mnohí snád ani nepočuli o tom, že my Horniaci máme i také role, na ktoré vozmo nemožno vyndúť; na ktoré len v košoch a na chrbte vyniesť možno hnoj. Bol som svedkom takejto namáhavej práce kaplaňujúc vo fare Vysoké na Kysucách. Včul keď sa už aj u nás hotuje sústredené (concentrované) hnojivo v podobe múky, dostačí štvrtka metr. centa na vyhnojenie plochy, na ktorú treba by bolo vyniesť sto košov maštalného hnoja

Proti hnojeniu takouto múkou namiesia sa, že roľa nedoštane tej kyprosti, a že ani tej teploty nedoštane, jakú dostáva, keď sa maštalným hnojom pováza. Namietka táto pravdu hovorí vzhľadom na tuhé hliničky; týmto je užitočnejší maštalný hnoj, bo sa takým sypkejšími, melnejšími a teplejšími stávajú; ale na role piesočnaté dostačuje a prináša úžitok výlučné upotrebenie múky hnojivej.

V severnom Nemecku prevádzajú roľníctvo na piesočnatých poliach bez držania lichvy, statku. Rok po rok vypredávajú všetku slamu; hnojá role výlučne strojenými, kupovanými hnojivami.

Následkom neustalého pestovania zbožia, menovito tam, kde panovalo trojpoľové hospodárenie, utrátila pôda pôvodniu svoju plodivosť. Zrno obylné potrebuje k vývinu svojmu kyseliny kostikovej, ktorej z pomedzi výživných látok nachádza sa v zemi najmenej. Nedostatok tejto najvzácnejšej bylinnej potraviny nahradzovať načím povedľa vyvážania maštalného alebo úhrabného hnoja, tak rečeným superfosfátom. Kto vládžeš, prikupuj múčku takúto, bo dokázalo sa, že polovičné pohnojenie maštalným hnojom a polovičné s umelým spôsobuje, prináša bohaté úrody; tak ku príkladu, mám vyhnojiť pod raž alebo pod žito 5 meričnú roľu; k tomuto bolo by treba vyviezť najmenej 50 vozov uležaného maštalného hnoja; ale mám ho len 25 súr; teda len polovicu toho, čo je potrebné; z polovičného pohnojenia však nemožno úfať celistvú čiže hojnú, bohatú úrodu; prikúpim teda superfosfatu tri metr. centy za 18—20 zlatých, maštalný hnoj po celej roli rozkydám a zaorem, pobránim, múčku rozsejem tiež po nej po celej, na to rozsejem viku a náležito zabránim. Jestli sa seje strojom riadkovacím, tak bude treba pred takou sejbou múku zabránif. Po skosení v čas kvetu vike, sejeme oziminu, raž lebo žito, i býva vo vičnisku pri prajnom behu povetnosti hojná a čistá úroda z čistého a dobre vyzretého zrna. Čistý úhor, ináč čierny rečený odporúčam len tým hospodárom, ktorí zorali v jeseň roľu na 12—18 palcov

hlboko a vyvalili na poväšie tak ročenú (veľmi mýlnu) mrtvinu, v tomto páde rádno je nechať roľu neobsiatu do jesene, aby sa tá spodina vplyvom mrazu, tepla a dážďa súrodela, rozpadla; ovšem treba ju preorávať plytko behom jara a leta toľkokrát, koľkoraz zarástla, i pobránif ju načím, jestli je zapýrená, treba pýr za bránou posbierať. Posbieraný pýr, čisto umytý a na sečku porezaný, je dobrou krmou pre lichvu. Keď spomínam pýr (tarack, Quecke) za dobré pokladám jedno druhé prerieť o ňom. Pýr je najzáhubnejšou korenňou burinou, zvlášte v piesočnatej roli; dusí osenie klasnaté i strukoviny; obrobenie kopavín činí útratným, preto, že chceme-li roľu očistiť z neho, má sa do posledného kúštoka povyberať. Nešplecha táto rozširuje snet a hrdzu v obyľi, o čom málo ktorý roľník má vedomosť. Zním trojakého druhu pýr: tenučký, stredný a hrubý; stredný v suchých, tenučký v mokrych roľiach peleší; hrubý v medzách nachádza sa. Stredný pýr je najostudnejší; razi si cestu pod površím oračiny šidlovitým ostrým končekom; z množstva svojich kollienok vypúšťa nové býle na hor, nové korenky rozkladá v oračine, opatrené rečeným šidlom, ktorým prerazi i zemiak, repu a j. Keď v rokoch 1847, 1853—1854 panoval hlad, ubohí Hornotrenčania živili sa pýrom, umytý, usušený trelí na múku a piekli pagáče z neho. Nerozumní hospodári vyhadzujú pýr na medze, cesty; iní zas vyhádzaný zpaľujú; ja ho vysbieraný ukladávam na hradu, ktorú som založil blízko rieky čo hať ku prekazeniu záplavy; mávam na tejto hrade rok po rok tekvice »pečiarky« ktoré sa veľmi dobre tam daria; sú ony znamenitým liekom proti žalúdkovému kataru, a tiež lúbežným pokrmom.

Po takomto odbočení od hlavného predmetu, vrátim sa k nemu, bo mnoho máme o ňom porozprávať sebe. Nemci menujú hnojovú jamu: „Goldgrube,“ a právom, bo z takej jamy skutočne dobýva sa zlato čiže peniaz. Hnoj trebárs není svätý — ako ono české príslovie vraví — predsa spôsobuje divy na roľiach i lúkach. Pre nás sú to divy, ktoré dejú sa na lúčinách Lombardska, kde už v marci a potom každý mesiac až do decembra kosia sa lúky.

Tam prevádza sa hospodárenie prevažne lukárske a s ním spojené dorábánie rýže a svetochýrneho syra parmazanskeho. Aby maly kravy stále čerstvú lúčnu trávu, a žeby sa rýža dobre darif môhla: založené sú lúky na zavodňovanie. Upravenie lúk jedného syrárskeho pánskeho gazdovstva (dočítal som sa toho vo »Wien. landwirth. Z.«) stálo 60-tisíc zlatých. Toľkúto summu oželel, vynaložil majiteľ na tie lúky; našim hospodárom faží sa vziať do ruky čakan, motyku, rýl, ktorými by vyklčovať môhli nič po nič po lúkach rastúce vrbové a jelšové krície. — Usilovný Taljan každodenne dvakrát vyváza hnoj z maštali ku lúkam, z nich priváza zpiatky idúc vše čerstvo nakosenú trávu pre stojáce na maštali hojnodojné kravy. Hnoj ukladá popri jednotlivých oddieloch vše nižšie a nižšie vedľa seba ležiacích lúk, obrúbených umele stokmi vodou z riek napájanými. Oddiely tieto jedon za druhým zavlažujú sa dľa lukárskych pravidiel. Zavlažovanie toto už samo v sebe je užitočné týmto lúkam; no predsa nedostačilo by ono ku tak rýchlemu podrostu tráv, ktoré nie od prírody ale od umnej ruky a z rozvahou miešaného semena povstaly na týchže umelých lúkach. Každomesačné kosenie útlej, mliekodatnej trávy zázračne napomáha umelo dorábáň, pri uhle každej lúčiny zkladany hnoj.

Pravdu sice povie, kto rekne, že také podnebie, pod ktorým pomaranče rastú, nad mieru napomáha vyrast

trávy; ale i to je pravda, že „komu sa nelení, tomu sa zelení“ aj u nás; naše polia vydaly by nám lepšie, bohatšie úrody, lúky naše viaceré a lepšie kosby, aspoň len tri, keď by sme dbali o to, aby nerôstly plané, kyslé trávy na zksylených, bahnitých, studených lúkach, a pribrali sa k osušeniu ich a posiatiu chutnými, rýchlo rastúcimi trávami. Kravy naše ako môžu dobre dojiť, keď nedostanú šťavnatej dobrej stravy, dobrého voňavého sena, do sýtosti burgundice, zemiakov; a keď sa im kde tu mimo prezretej slamy dostane toho sena, ďateliny, to je napospol už len drevo, bo naši hospodári kosievajú lúčiny, ďateliny, keď tráva, ďatelina, vika semeno priniesla. Že taká zastarená, drevnatá krma nedodáva kravam toho požitku k hojnému dojeniu, ako útle, čerstvá tráva: to naše gazdinky dobre vedia; nuž preto aj tak veľmi zaujaté sú za pašu, na ktorej ani nestačí tráva rásť, preto, že za útle zožierajú hu kravičky. Preto sú gazdinky naše za pasenie zaujaté, to má aj inú príčinu a to tajnú. Ja vám ju vyzradím milí Spoluroľníci, jestli mi sľúbite, že nasejete viac ďateliny, lucerny, zvlášte tejto, aby kravy vaše viac mlieka nadojili mohly; teda viete prečo stojá vaše polovičky, ináč ctihodné, o pasenie kráv? Preto, aby nemusely batohy vláčif, samé si trávu, ďatelinu kosif. Nech sa čo chce so mnou deje, až ma veznú tie naše driečne slovenky do reči: neodstúpim od toho, že ver lepšie by sme stáli i v majetnosti i v mravnosti, keď by sa — kde sú — pasienky zoraly, a držala sa lichva na maštali; pánstvo by niektorej panenke nezahnulo, keďby batohy trávy donášala kravam, tieto česala, pod ne stlala, od nich odhrňala hnoj, a ho čisto, bez trate-
nia do zlatej bane ukládala. „Kýho beľaha to piše ten dedinský kňaz“ — ozve sa iste takto poniektorá mamička, ktorej dievčatko chodí do óvody a učí sa za kišasoňku; moje dievča malo by byť kravskou dievkou?!“ Mnohé matky domnievajú sa, že svojim cerám pripraví krásnu budúcnosť, keď ich vychovávajú spánšteno, keď ich dajú učif cudzým rečiam, neužitočným ženským pletkám. Ony matky ešte nehaňbia sa vziať do rúk motyku, kosák, hrable; nosia i batohy trávy kravičkám; zato však cerušky parádne oblečené, rukavičkami, slnko i dážďochroňom opatrené hrdo vykračujú vo vysokoopátkových topánečkách povedľa hlúpych matiek, ktoré sú namyslené, že príjdu jednú pytači veľkomožní žiadať o ruku darobných filien jejích. »Pýcha predchádza pád«; toto príslovie splňuje sa, bohužiaľ, na mnohých tak ľahkomyselne vychovaných cérach; lačná pýcha svádza ich k rozličným hriešnym chútkam, a tak sa stávajú korisťou nestudnej neresti. Také to protivy: táto panujúca u nás, biednych roľnikov a polutovania ešte hodnejších mešťanov, šialenosť, bo blúznivá namyslenosť, že keď sa dievča naučí trochu nemčiny abo maďarčiny, hneď sa stane kišasoňkou; aká pravím protiva medzi takýmito dievčaty a dievkami sedliakov Altenburgských; o týchto vo »Vasárnapi Ujšágu« som čítal, že majú rozsiahle polia; že jedon z tých sedliakov mal kráv dvacať, toľko tiež jalovizne a dva páry koní, domy dva na poschodie. Tento sedliak mal céry dobre vyučené, ale vedely rozprávať len po nemecky, znaly zahrať i na fortepiane; a dievčence tieto vzdor bohatstvu rodičov svojích chodievaly predsa do maštali obriadzovať, t. j. čistif, česať, krmiť, dojiť kravy, pomáhať hnoj vynášať; prinutení masla, odohrievaní tvaroha — syru — boly tiež činné. — Gróška pruščanská na počiatku tohto stoletia živšia pradávala na koiovrátku, všedný deň odievala sa »tlačenicou«, takto mi to vyprával očifý svedok. Za predošlých časov takto sa zamestnávaly i vysokourodzené panie;

preto prichádza v starých listinách poznamenanie »po praslici«, keď sa odvodzuje rodina od matky, ako zas poznamenanie »po meči«, keď sa potomstvo počítuje po otcovi, ktorý nosil meč, kdežto žena — matka sedávala pri praslici. — Ale v novšom veku nie len panie, ale i mešťanky sotvaj po mene znajú čo je praslica. V zemänských-pánských-domoch, ba v mnohých tiež mešťanských obráteno je všetko na ruby; zato Ezop so svojou bájkou o žabe a volovi bol v pravde prorokom vzhľadom na mnohé tie rodiny, čo nadúvaly sa, vyše možnosti trovily, veľký n boháčom sa rovnať chcely, vozievaly sa na štvorospražných kočoch, cudzými jazykmi rozprávaly, a všeho to nadúvania koniec bol ten, že prasklo ich pánstvo, vyšly na vnivoč.

(Pokračovanie nasleduje.)

Rozmary a žarty.

Známy cit.

Ziak A: »Nuž jakýže dojem na teba učinilo včera to zemetrasenie?«

Ziak B: »Aby som ti pravdu povedal, keď som tak zrazu cítil, že sa zem podo mnou kníše, myslel som si, že som opitý!«

Obetovanie sa.

Sudca: »Či sa nemôžete napraviť? Veď vy človečenstvu nič neosožite.«

Obžalovaný: »Oh ja už veru osožím!

Sudca: »Jako to?«

Obžalovaný: »Jako vandrujúci príklad!«

Sam sa prezradil.

»Nuž, pán Smitko, veď vy chrámete, čo že je vám?«

»Prechladil som sa, a od kedy som si nohu zlomil, každé prechladenie sa mi tu hodí.«

»Áno, vy máte pravdu, to je stará skusenosť, prechladnutia vždy sa hodia na tú najslabšiu čiastku tela; keď sa já prechladím, celé týždne mám hrozné bóle v hlave.«

Zo všetkého chce chosen.

Konský kupec: »Pán lekár, čo že-chýba tomuto môjmu koňovi?«

Lekár: »Kašeľ má, dajte uvariť ten nápoj, ktorý som predpísal, a vlejte mu z neho každé dve hodiny jedon žajdlík!«

Konský kupec: »Pán lekár, i moja stará má tiež silný kašeľ, či by som nemôhol z toho lieku jej dať jednu ližičku?«

LISTÁREŇ.

Na také listy, ku ktorým nenie pripojená poštová marka, osobytým listom neodpovedáme, odpovie sa len v listárni.

Naše noviny „Kreštan“ velebným Pánom v Kristu i erga sacra sú k dostániu, kto by tedy zamýšľal si takto zaopatriť naše noviny, nech sa obráti na Redakciu „Kreštana.“

Prosíme tých ct. predplatiteľov, ktorým predplatok koncom decembra sa minul, aby čím skorej predplatok obnoviť ráčili.

Prosíme našich ct. predplatiteľov, aby, keď chcú obnoviť svoj predplatok, alebo noviny reklamovať, vždy ráčili pripojiť nápisnú obalku.

Kyszuca-Ujhely. S. Váš dopis, včul nám prichádza na um, bol vydaný do tlačiarne, ale kdesi ztratil, pohľadáme ho.

Pöstyén. O. V. Dostali sme.

2396 Chizsne. Preto vás hlava nech neboli; kniha rozhoduje.

Dubnicz H. M. Bydlo oného pravotára je: Budapest, VI. Lövölte-tér 4. II. emelet.

Békés-Csaba. Sz. P. Ráčte nám oznámí, na čo sú tie dve poslané zlatky?

K. A. Vágszere. Lurdským kalendárom v slovenskej reči nemôžeme slúžiť.

Pruszk P. A. 1 zl. 80 kr. sa má platiť za to.

Vásárhely. F. J. List mená predplatiteľov obsahujúci sa ztratil, prosíme ho čím skôr z nova poslať.

Bélaház. V poriadku je. Chybujúce čísla sme poslali.

Besztercebánya. G. M. Detto.

Nagy-Bresztovan. So žadúcim programom včul ešte nemôžeme slúžiť. Keď bude, vďačne keď isto.

Prosíme ct. predplatiteľov, keď obnovujú predplatok nápisnú obalku nevyhnutne priložiť. Spolu poznačiť, či je to nový predplatok alebo starý?

Spolu tu upozorňujeme ct. predplatiteľov na to, keď niekto nedostane noviny, nech listovne alebo na correspondentnej karte nepýta druhé, lebo to je unovanie a i útraty, lež nech ide na poštu a osloví pošťára, aby reklamoval noviny úradne on. To je povinný učiniť každý počtový úradník *úplne za darmo*. Keď by niektorý to nechcel urobiť, treba to napísať do žalobnej knihy, jaká musí byť na každej pošte, alebo v liste ho udať u poštovej direkcii. Veď potom vykoná. Úradná reklamácia má ten osov, že pošťári väčší pozor dávajú na novinky a nerozhadzujú ich tak ľahkomyselne.

VYOBRAZENIE.

Maria akožto kráľovna anjelov. Oblietovaná od čistého zástupu nebešťanov, požehnaná a velená sborom anjelským, ktorýmžto za kráľovnú ju učinila velká hodnosť Matky Božej. Plo-dom je pozemským, ale panovnicou anjelskou, ponač je Rodičkou Božou. Odkedy syn Boží si ju za matku vyvolil, taká hodnosť sa jej dostala za podiel, ku ktorej ani hodnosť anjelska sa porovnať nemôže. Anjel išol k nej akožto posel, keď radostný chýr vyvolení jej bol zvestovaný; anjel ju pozdravil v malej jej izbetke, čo jej veľkú hodnosť dostatočne označovalo; ponač ku menšej hodnosti väčšia íst nemôže akožto posel, akožto sluha za vyslanca. Tedy keď ku Márii Boh jedného anjela, ba čo viac jedného archanjela, jedného hlavného anjela poslal, s týmto dosť zretelne označil, že

hodnosť Mariina je väčšia nad hodnosť archanjelsku. Toto učí i cirkev svätá, keď Mariu nazýva kráľovnou anjelov.

Chváľme Blahoslavenú Pannu akožto blahoslavenú majiteľku takej hodnosti, ktorá i hodnosť anjelsku prevyšuje. Blažení sme my, že naša svätá cirkev opaterú úcty naproti Márii nám do srdca zaštepuje, ale nešťastliví sú oni, ktorí nepoškrvené radosti tejto úcty neznejú.

Obchodné zprávy.

1. Zbožie: Pšenica 6.60—6.80 zl. Raž 5.30—5.35 zl. Jačmeň: na krm 5.60—6.00 zl. do pálenic 6.25—6.80 zl. na várku 7.15—8.15. Oves: 5.80—6.20. Kukurica: 5.80—5.90. Proso: 6.20—6.80. Vo Viedni každý mc. o 50 krov dražší.

2. Olejové zrná. Lanové semeno: 10.00—11.55. Koponpné semeno: 9.00—9.50.

3. Stovä: Veľká biela fizufa 8.50—9.00; tmavá 7.25—7.50 okruhlá: 8.00—8.50., drobná 9.75— tarkavá 7.00—7.25 šošovica 9—15. Hrach 7.00—10.50. Čistá 13.50—. 20— zl.

4. Kupecké zelinové plody: Mak 18—20. Burgyňa 2.20—2.30. Cibula 5.00—7.10. Cesnak: 19—25 zl. Petržefem: 5.00—9.00. Paprika 135—140 zl.

5. Potrava: Seno. Lúčne seno. 3.30—3.90. Lesné a horné seno 3.70—4.10. Slama. Na postielanie: 1.30—1.40. Žup 1.40—1.60.

6. Siatie: Červená ďatelina 63—68. Lucerna 42—50 zl. Jarní ladník 6 $\frac{1}{2}$ —7 zl.

7. Hospodársky dobytok: Dovezeno bolo: asi 30 hospodárskych volov; 156 dojných kráv. Následovné boly ceny: Vyborná pára volov do jarma do 320 zl. Dojné kravy: za jedon kus 68—165 zl. Trh na ovce: Dovezeno bolo 252 kusov oviec. Ceny: 10—18.— zl. za páru, a 17—20 za živý kilo. Sviný trh: za kilogramm 44—44 $\frac{1}{2}$. V salašoch 25.058 kusov bolo umiestnen.

8. Zverové dorobky: Med žltý kvapkaný: 32—33 zl. Vosk 164—165. Vajca 25—30. Loj. Maslo I. 100—140 zl. II. 70—120 mc. Slanina 41.50—42., udená 48—50 zl.

MATEJ UDVARY

hodinár a šperkovník

V BUDAPEŠTI, KEREPESI-UT 57. sz.

popri kaviarni Munkácsy.

Pravé genfské hodiny, zlaté a strieborné šperky, ďalekohledy a sklad technických nástrojov. 5—10

NAPRAVENIA NÁLEŽITE A S POISTENÍM SA VYKONÁVAJÚ.

Obrazkové soznamy ceny zdarma.

Odkiaľ si máme obstaráť lurdské
a iné sochy, jaskyňu, krížiky, sväté
hroby, krížové cesty at.d.

od výborného sochára

Jozefa Runggaldiera

Sv. Ulrich-Gröden

(v Tirolsku)

Ponevác ten sochár slovensky nevie, prosia sa všetci tí,
ktorí chcú po slovensky dopisovať, aby sa obrátili

na Gustava Štampfl

v Budapešti, VIII. Német-uteza
6. szám.

Lurdská voda

v pôvodných jedoliterových sklenicách s
obalením a bezpoplatku 2 zl. 10 kr.

Pod nápisom

„Lurdské podivné zahojenia“

s mnohými pôvodnými obrázkami ozdo-
bené dielo v krásnej plátenej väzbe 33
harkové za 2 zl. Toto dielo v ktorom sa
vyprávajú v Lurde na tom svetochýrnom
milostivom mieste od roku 1858 sa pri-
hodivšie podivnejšie uzdravenia, podľa dô-
kladného oznamu očitých svedkov, na
základe pôvodných správ zrovna z milo-
stivého miesta vzatých, čo najvrúcnejšie
odporúčame. Môže sa obstaráť u hore
spomenutého

GUSTÁVA ŠTAMPFL

V BUDAPEŠTI

VIII. Német-uteza 6. sz.

Ohlasy pre naše noviny výlučne prijíma vydavateľstvo „Magyar Néplap“ v (Budapešť, I ker.
Döbrentey ulica číslo 18.)

Velebným farským úradom.

Tlačiareň „Svätého Gerharda“ s úctou na vedomosť dáva, že od týchto čias všetky cir-
kevné výtisky bude na sklade držať, a za najlacnejšiu cenu budú k dostaniu. Posávad na sklade sú
a hneď sa môžu poslať: **Testimonium Confirmationis 100 kusov 50 kr.**

Výťah z krstnej matriky: 100 kusov 60 kr. — Smrtný oznam: 100 kusov 70 kr.

Krstné, sobášne a smrtné listy,

na jemnom silnom papieri: 100 kusov 1 zl. 20 kr.

Ďalej k dostaniu sú:

knižičky pre údy občianskych spolkov a knižičky spláčováce.

Kus týchto 8 stranových knižičiek so silnou obálkou na osmorke predávame za 2 kr.
Okrem toho tlačiareň „Sv. Gerharda“ prijme jakékoľvek nariadenie, cirkevné, obecné a
súkromné odtisky a odposiela ich za najkratší čas, a za najlacnejšiu cenu; silný dobrý papier dáva
a krásne vyhotovuje.

S úctou prosíme velebných pánov farárov, predstavených obcí, údy rozličných spolkov
a každého katolíka, aby si od týchto čias tlačiarne výtisky nie v židovskej tlačiarne alebo v takej,
ktorá nemá žiadnych zásad, kupovali, lež aby vyhľadali katolícku tlačiareň „Sv. Gerharda“, ktorá im
vždy stojí na službu, a aby takto podporovali katolícku vec. Podajme si všetci ruky, vtedy sa
budeme dobre mať.

Naša tlačiareň jakožto neohrozená zastupiteľkyňa katolíckych záujmov, bude sa s tým
honosiť, jestli že požiadavkam v každom ohľade môže zadosť učiniť a si chválu získať od tých, ktorí
si u nej kupujú.

S úctou

Budapešť, 1894. 29. septembra (I., Döbrentey-ulica 18.)

Tlačiareň „Svätého Gerharda“.